

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse pise, v oceno poslane knjige itd. ie pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtrek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 1 K za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva
štev. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

907.
Licealna knjižnica
Ljubljana
Strossmayerjeva ulica, II. dr. gymn.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravištvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./7

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklame tije so proste poštnine.

Jubilantu Ivanu Hribarju.

Slovensko učiteljstvo se druzič letos oddoljuje s spominom velikim možem slovenskega naroda, njega prvoborilec in voditeljem, da se spominja njih velikih zaslug za našo nacionalno misel in ne razvoji ob njih jubileju. Vsem nam dobro poznani in visoko cenjeni Ivan Hribar sedaj kraljevi pokrajinski namestnik in minister, praznuje svoj 70letni rojstni jubilej.

A slovensko učiteljstvo pozna Ivana Hribarja iz druge dobe, ko se ni zavzemal sedanjega odličnega mesta; ono ga pozna iz dobe, ko je kot neustrašen bojevniki naše nacionalne misli vršil in vodil brezobziren boj za osvoboditev slovenskega naroda izpod jarma cesarskih namestnikov, ki so neusmiljeno gospodovali in zatirali naš narod. In danes triumfira on kot osvoboditelj slovenskega naroda v dvoranah, kjer so nedavno tega še vladali zatiralci slovenskega naroda kovali najtemnejše naklepe proti našemu narodu in niemu samemu.

Ivan Hribar je ena najmarkantnejših, močnih in velikopoteznih političnih individualnosti preteklega doba za slovenski narod, ki je zasekal vodilne brazde politični slovenskega naroda doma, in ki je dvigal politični in nacionalni ugled slovenskega naroda s svojo osebnostjo tudi na zunaj, široko v slovanskem svetu.

Naši nacionalni prijatelji so ga spoštovali in čislali — naši nacionalni sovražniki so se ga bali!

Dasi Hribar ni našel vedno med vodilnimi krogi slovenskega naroda one zaslome, opore in poštrevnosti, kakor bi jo po svojih delih moral imeti, je vendar stal kot skala neomajen v svoji radikalni nacionalni politiki in ni klonil duha uređ našim grmanjskega vala ki je hotel prelatiti slovenski narod, da si osvobodimo Adrio.

Obširna so poglavja o Hribarjevih političnih zaslugah na raznih poljih: bodisi kot Vseslovana, ki je politično popeljal slovenski narod v svet Slovanstva; bodisi kot ljubljanskega župana; bodisi v težkih septembarskih dneh 1. 1908.; bodisi v težkem vojnem času za naš narod, še v težjem času zani kot interniranec, kot mučeniku svojega naroda in kot žrtvi svojega odločnega narodnega radikalizma, ki ga ni zatajil niti v zani najopasnejših trenutkih. V vseh dobah stoji pred nami kot vzor moža, kot kremenit in jeklen politični značaj!

Mirna so bila naša srca in nacionalni zavest in ponos se je dvigal v nas kadar je imel Hribar krmilo našega naroda v rokah!

Nevenljive so Hribarjeve zasluge za kulturno in gospodarsko povzdigo slovenskega naroda.

Za slovensko učiteljstvo je imel Hribar vedno odprte roke, odprto srce; njegovo zanimanje za prilike našega stanu je bilo vedno intenzivno in odkrito; njegovo zanimanje za razvoj slovenskega šolstva je bilo dovzetno za vsak napredek načrt in polno lastnih iniciativ.

Z vsemi silami je podpiral kot državni poslanec v dunajskem parlamentu naše akcije, da bi se potom države izboljšal naš položaj; vsaka oseba na ali skupna zadeva je našla v Hribarju naklonjenega prijatelja. On ni podcenjeval še tako za splošno malenkostne osebne zadeve in je rad pomagal vsako-

mur. V deželni zboru kranjskem je bil njegov glas in vse njegovo prizadevanje na naši strani. Kot predsednik mestnega šolskega sveta se je z njemu lastno natančnostjo podrobno zanimal za vsa šolska vprašanja.

Zanimal se je tudi za našo organizacijo in je bil večkrat tudi sam v naši sredi na zborovanjih.

Slovensko šolstvo se je pod njegovim županovanjem v Ljubljani uspešno razvijalo in imamo zaznamovati napredek v III. in IV. mestni deški ljudski šoli, v dekliški šoli in šoli na Barju in v modernih stavbah, ki so jih dobile nekatere teh šol. Še danes čakajo odrešenja načrti za še dve šolski stavbi, t. j. eno deško in eno dekliško šolo, ter meščansko šolo, ki so bili izdelani v zadnjem letu njegove županske dobe. Velike zasluge ima Ivan Hribar za državno obrtno šolo in tudi moderna stavba te šole je velika njegova zasluga. Nevenljive so tudi njegove zasluge za dekliški licej in za internat Mladiko, ki sta dobila pod njegovim županovanjem in predstvom v kuratoriju dekliškega liceja ponosno moderno stavbo. Enako velike so njegove zasluge za dijaško podporno društvo »Radoznoj«. Stal je v prvi vrsti naših bojevnikov za slovensko univerzo.

S prevratom je nastopil tudi za Ivana Hribarja čas zadoščenja in žetve njegovega velikega dela in truda; doba uresničenja njegovih velikih idealov in smrtov.

Poslan je bil od kraljeve vlade kot velenoslanik v Prago in je s tem dobil prvo zadoščenje za velike žrtve od svoje domovine; sedaj je bil pa pozvan zopet v domovino, da s svojo železno voljo uređi razmere svoje ožje domovine kot kraljevi pokrajinski namestnik.

In zopet se spominjamo viharnih časov, ko so bila naša srca mirna in polna zaupanja, kadar je Hribar imel krmilo našega naroda v rokah, ki je enaka današnji dobi notranjih državnih viharjev, ko je Ivan Hribar poprijel s svojo odločno in velikopotezno roko državno krmilo svoje ožje domovine v roke. In v naša srca je prišel zopet mir polnega zaupanja!

V tem trenutku se tudi slovensko učiteljstvo spominja 70 letnega jubileja Ivana Hribarja in mu kliče: Dobrotno nebo nam ohrani našega jubilarja Ivana Hribarja še mnogo let našemu narodu in mladi naši državi!

Iv. D.

Podpisujte 7% držav. posojilo!

Pozivamo vse naše tovariše in tovarišice, da po svojih močeh prispevajo za novo državno posojilo, ki je izredno dobičkanosno, ker se obrestuje po 7% in je prosto vseh davkov in državnih doliad.

S tem bomo najbolje dokumentirali ljubezen do naše mlade domovine, ter ji izredno koristili, kakor tudi samim sebi.

V obrambo naše časti.

Tovariš Knaflič nam poroča, da mu je uredništvo »Slovenskega Gospodarja« naznanilo poln naslov učitelja, ki je baje razlagal svojim občanom, da so učitelji prisiljeni dajati davčni oblasti podatke o dohodkih kmetov, ker jim tozadevne oblasti pošiljajo vprašalne pole v izpolnitev.

Davčna oblast seveda negira resničnost te vesti.

Tov. Knaflič se radi oddaljenosti kroja ni mogel informirati o resničnosti podatkov »Slov. Gospodarja«. Priporočamo mu, da odda zadevo pristojnemu okrajnemu učiteljskemu društvu, da ugotovi ves slučaj.

Državno pravdnštvo je ponovno odklonilo obrambo učiteljskega stanu proti napadam »Slov. Gospodarja«.

Baje se nanaša članek v »Slov. Gospodarju« na nemškutarsko učiteljstvo ob mej.

Ker je tov. Knaflič v imenu več sto svojih tovarišev hotel vložiti tožbo proti »Slovenskem Gospodarju«, prinaša list v 36. številki sledečo

Izjavo.

Uredništvo »Slovenskega Gospodarja« izjavlja na notico z dne 28. junija 1921 »Učitelji — špiceljni davčnih oblasti, da nikakor niso bili mišljeni vsi učitelji kot špiceljni davčnih oblasti, ampak da je naša trditev nanašala samo na ona učiteljske osebe, ki jih po imenu in dokazili kot obmeine nemškutarje poznamo kot take. Za druge pa, ki so se po pavšalnem poimovanju te notice čutili žaljene, naj služi ta izjava v pomirjenje in zadoščenje. S tem bodi zadeva poravnana.

Maribor, 5. septembra 1921.

Za uredništvo:

Januš Golec,
glavni urednik.

Tov. Knaflič je torej dosegel zadoščenje našemu stanu, v kar mu moramo izreči polno priznanje; slučaj sam pa je podučljiv in pozivamo učiteljstvo da odločno odkloni vsako sodelovanje v zadevah, ki se ne skladajo z našo službo in stanom.

Podpisujte 7% državno posojilo!

Kaj klerikalcem ni všeč v ustavi glede šolstva.

Klerikalni boj proti ustavi v šolskih zadevah nam slika »Domoljub« v zadnji svoji številki. Vzroki, iz katerih so klerikalci proti sedanjim ustavi v šolskem oziru, so po Domoljubovih izvajanjih sledeči:

Sedanja ustava govori o »moralni« vzgoji. To je tako širok pojem, kolikor svetovno-nazornih strui je danes med človeštvom; kajti vsaka struia ima svoje »moralo«, vsaka jo pojmuje drugače. Liberalci imajo svojo moralo, samostojneži svojo, in celo ljubljanski mesarji svojo. Mi katoličani pa poznamo samo eno moralo: Tisto, ki jo je Bog oče dal na gori Sinaj, moralo 10 božjih zapovedi, tisto, ki jo je učil Jezus Kristus, ki jo nezmotljivo razlaga in uči sv. Katoliška Cerkev. Iz tega razloga smo proti omejenemu mestu člena 16. sedanje ustave in zahtevamo, da se mesto frazerskega, zahrbtno-svobodomiselnega izraza »moralne« vzgoje postavi: Pouk v šolah mora biti versko-nraven.

Centralistična ustava pravi dalje, da »mora vzgoja razvijati narodno zavest v duhu narodnega edinstva«. Kaj se pravi vendar to: »V duhu narodnega edinstva«?

Za nas bi zadosočeval o tem oziru stavek: »Vzgoja mora gojiti domovinsko ljubezen (do jugoslavije)«.

Nadalje pravi ustava, »da mora vzgoja razvijati drž. zavest v duhu verske strpljivosti«. Ali ni ta nauk o »verski strpljivosti« naravnost krivoverski, ker hoče, da bi se do šolah poučevalo da je postranska stvar, kateri veri kdo pripada? Katoliški duhovnik tega ne bo storil nikdar turški in pravoslavni tudi ne. Da, celo svobodomiselnec je »verska strpljivost« nepoznana roba. Kadar framazon zasliši ime kat. Cerkev, tedaj ga vsega prevzame gnjev in srd. — Smatramo, da je ta beseda ustavljena le v svrhu podkrepitve boja zoper katolicizem. O katoliškem šolstvu naj odloča katoliško ljudstvo, ne pa pravoslavni in mohamedanski Beograd!

Podpisujte 7% državno posojilo!

Apel zakonodajnemu odboru narodne skupščine.

Ravno isti dan, ko smo me omožene učiteljice na naši skupščini v Rogaški Slatini bile boi za naše pravice, ki je bil že tako lud, da sem hotela citirati Črtomira: »In šel je boi bojvat brez upa zmage...«, ravno isti dan je izšel v »Narodni Prosveti« članek, katerega vam hočem objaviti v tolažbo. Glasl se:

»Apel zakonodajnemu odboru Narodne skupščine.

Pred odobrenjem vsake draginske uredbe se je slišal glas nas omoženih žen-uradnic ki so zahtevale, da se njih dnevnice izjednačijo z dnevnicami uradnic-devojk in moških. Lazilo se je od enega do drugega, prosilo, dokazovalo opravičenost zahteve in vedno doseglo najlepših obljub na najvišjih mestih.

Poslednja prošnja se je vložila od strani organizacije učiteljic in zabavili na ministrstvo financije po izvoljenih delegatih. Pridejana li je vloga ministrstva prosvete, v kateri se podrobno povdarja upravičenost zahtev.

Minister financije je pazljivo poslušal delegate in obljubil sam preštudirati doneženo zahtevo ter jo predložiti zakonodajnemu odboru Narodne skupščine, kakor hitro se ta sestane, da isti pri zakonodajni uredbe o draginskih dokladah popravi krivico učinjeno omoženi uradnici potom omenjene uredbe.

Ker se zakonodajni odbor sestane početkom septembra, tedaj je potrebno, da istim potom stori apel na zakonodajni odbor, naj stori popravko v korist ženičinovnici.

Velika krivica je storjena napram ženi, materi, uradnici, ko je ona za isto delo in iste dolžnosti plačana samo polovično od moških in devovk. Reklo se bo de sicer, da ima za to mož polne dnevnic in da sta skupaj v eni hiši.

Da! Ali pa je premnogo primerov, da so v eni hiši, enem gospodinstvu oče in hčere in sinovi — vsi uradniki, pa imajo vsi polne dnevnic. (Sliši se, da je tukaj v Beogradu neki pop, ki ima pet hčerk uradnic, a vse imajo celo dnevnic). Tudi ti stanujejo pod eno streho, jedo pri isti mizi, se grejejo pri istem ognju.

Vsa razlika v tem je, ker oni moški in ženske uradnice te svoje dnevne potrebe za toaleto in drug luksuz, ko bi žena, poročena uradnica svoj povisek porabila za poboljšanje vzgoje in prehrano svoje dece in za poplačilo onih oseb, ki jo nadomestujejo doma, ko ona vrši svoje činovniške dolžnosti.

Zato apelujemo na zakonodajni odbor, da popravi storien greh napram ženski uradnici in pomore baš oni, katera v najtežjih dneh, ki jih družba preživlja, vrši dve dolžnosti nasproti svoji domovini: delujoč izven doma, v uradu in doma vzgajajoč bodočnost nje.

Tako piše »Narodna Prosveta«.

Iz članka razvidite različno. Prvič še ena krivična uredba ni uzakonjena ter nam še lahko naši poslanci pomagajo; drugič nismo v našem boju osamele, pridno delujejo naše drage tovarišice Srbinke; tretjič moramo prositi vodstvo naše organizacije, da sedaj ob odločilnem trenutku zastavi ves svoj vpliv in nam pomore do naših pravic, naj ne bode uzakonjen unikum da stara učiteljica, ki je že mnogo delovala in trpela za domovino, dobi mesečno par sto kron manj plače kot ona, ki služi prvo leto.

Marija Godec.

Podpisujte 7% državno posojilo!

F. S.:

Risanje ni večšina!

Ne vtihnejo glasovi, ki hočejo prekriti resnico: **Risanje je jezik, je nazorni nauk, je godba, izraz kretnje!**

Dokazala se je ta resnica, podrla z izrekli znamenitih mož. Naš dokazilni material pa še davno ni izčrpan in naše nazore podpira mnogo več slovitih pristav, svetovno znamenitih mož v vedi in umetnosti, nego jih je navedenih v Popotniku št. 4-6 l. l.

Okoliščine zahtevajo, da se morajo danes posneti vsaj glavne misli, na katerih stoji naša trditve in zahteve o stališču in važnosti risanja in sploh pouka v upodabljanju med drugimi predmeti izobraževalnih šol.

I. Risanje je nazorni nauk.

Nazorni nauk ima nalogo, da vzbuja predstave, elemente vsega našega duševnega delovanja. Brez opazovanja nimamo predstav, brez teh ni dušne funkcije. Zato je važen vsaj nazorni nauk, bodisi o katerem predmetu koli: v prirodoslovju, v geografiji, v matematiki itd.

Iz bistva in metode (prosim, **današnje!**) pa sledi, da ne uraja noben drug predmet v naših šolah k tako natančnemu opazovanju nego risanje; zato je najmanj tako važno kakor vsak drugi!

Risanje gotovo najnatančnejše opazovanje, ker je učenec **primoran** z očmi obtipavati predmet. Zato ustvarja jasne predstave in zato se ga poslužuje vsak realni predmet in zato ga je gojiti **prej** nego realije, ker je potem pouk v realijah uspešnejši. Zato pa tudi izrekli slavni mož, da je ena ura risanja več vredna nego deset ur nazornega pouka! (Med drugimi tudi dr. Triper, Jena.)

II. Risanje je jezik!

Opazovanje koristi opazovalcu, ker mu bogati duševni zaklad, ne pa še drugim, če se to, kar se opazuje, ne **izraža**. Ta izraz je važen v risanju ne samo zato, ker točno kontrolira jasnost predstav, v opazovalcu samem, ampak ker vzbuja tudi v tem, ki risbo gleda jasne predstave. Kajti risba mu postaja **bistvo** opazovanega predmeta točno brez vseh nebitstvenih detailov, izolirano iz vseh slučajnosti miljeja in vseh podrobnosti, ki motijo jasnost predstave.

Ker torej risanje točneje izraža misli nego jezik, mu gre isto mesto kot njemu. Jezik se le zato bolj cení, ker izraža misli ene vrste hitreje. Dognana in jasna pa je resnica, da izvestnik misli ne more izraziti in da je njegova nedostojnost tako velika, da ne more pogrešati pomoči risbe.

Z risanjem se izraža vsaka resnica jasneje nego z jezikom. Risanje je jezik, ki ga ne ume vsak. Risanje je internacionalno obličje. Jezik resnice in jezik mednarodnega pomena je toliko vreden kakor navadni jezik. Zato mu gre mesto tik njega.

III. Risanje in modeliranje in vsako drugo upodabljanje ustvarja pogoje za razumevanje umetnin.

Neumann, Foerster, Weber, Ruskin etc. etc. so poroki za to, da je treba so-

delovati z umetnikom, če hočemo z njim čutiti in ga umeti!

Pogoj umetniške vzgoje v tem smislu je torej pouk v upodabljanju, kakor je pogoj za umetniške vzgoje glede na poezijo, da je človek že enkrat kaj sličnega doživel kar mu poezija v plažli obliki podaja nego narava, surova realnost.

Upodabljanje umetnost, ki podaja naravo neštilizirano, ume vsak kmet, ker jo doživlja z navadnim opazovanjem. Višje umetnosti pa tisti ne ume, ki sam v njej ne sodeluje. Zato je zlasti za umevanje sodobne umetnosti treba pouka v upodabljanju umetnosti v vseh občeizobraževalnih šolah.

Umetnost je, da tisti o tem ne more soditi, ki stoji po svoji **izobrazbi izven območja izobrazbe, ki jo daje umetnost**. Pouk v umetnosti izobrazuje formalno. Zato gre tudi risanju kot predmetu, ki ga najbolj podpira poleg jezika, **mesto poleg materinega jezika**.

Da se to izvajanje še bolj ume, navajati mi je treba misli češkega učenjaka dr. Jd. Nejedlý-ja, profesorja praške univerze:

Umetnost se smatra navadno kot ozaljšanje življenja; pa umetnost izraža tudi istine, katere se ne morejo izreči na drug način. **Umetniška istina je višja nego istina učenjaka**. Kar so rekli grški pesniki, je resnično še danes: Kar pišejo učenjaki, je lahko zmotno vsak dan! — Zato umetnost vzgojuje. Zola je s svojim »Germinalom« več dosegel v socializmu nego učenjske knjige in istotako je **prilomogel Vereščagin s svojimi slikami več antilimilitarizmu**, nego vsi drugi. Naša češka država je bila že gotova v Smetanovi »Vlasti« in »Libuši«.

IV. Risanje pa bodi tudi bolj vzgoja nego vsak drug predmet: goli voljo (Foerster), vztrajnost z natančnim opazovanjem, delavnost, spomin, domiselnost, inubezen do narave in budi nabožna čustva. Tudi zato mu gre mesto poleg jezika.

V. Risanje je pa tudi važnega pomena za razvoj obrti v državi in s tem za razvoj blagosti prebivalstva.

Lažje je vzgojevati kmečke mase nego delavca in obrtnika v mestih in industrijskih centrih. Tej vzgoji je poleg drugih predmetov glavno sredstvo upodabljanje — in to v formalnem in materialnem oziru. Od stališča risanja v naših — ne samo strokovnih — šolah je odvisen uspeh obrti in blagost obrtnega, pa tudi trgovskega stanu in končno vse države.

Če že iz tega sledi, da risanja ni **števil k večšinam**, se lahko podpro tudi ti nazori s stališča učne tehnike, torej metode.

V gimnaziji je, recimo, večšina lepopis: v prvem razredu ljudske šole ne! Tam gre samo za vajo, tu za pridobivanje novih predstav. V matematiki bi se začela večšina tedaj, ko je spoznanje resnice izvršeno, torej ko se začne vaje in se dela po šabloni. Kdaj je to, te meje pa se ne da določiti. Spoznanje novih resnic se čisto izvrši šele po temeljiti in obširni vaji. Zato niti vaje niso večšina, če tudi se razvijajo lažje nego se vrši proces spoznavanja pri podajanju novih resnic.

Prav tako je pa tudi pri risanju. Nobena snov se tu ne podaja mehanično, ničesar se ne ponavlja. (Predloge so uradno prepovedane!) Vsak učenec opazuje svoj predmet z najrazličnejšega stališča; vsak išče sam svojega izraza v risanju po prirodi in po pristnem predmetu (ne modelu!), kakor išče v matematiki resnico in kakor išče izraza v **prostem spisu** (ne prepisovanju!).

Učitelj pa motri in vodi njegovo delovanje. Ko ga opazuje, doživlja z učenecem vse resnice, ko mu popravlja mimosrede ustno ali grafično na tabli — in nima ne trenotka časa, da bi se odpočil duševno med poukom.

Učitelj **ustvarja** z učenecem, ko izraža naravo, ustvarja bolj nego ko piše prost spis, ko rešuje matematično nalogo. Še očitnejše je to, ko z učenecem stilizira ali komponira. Tu ni prav nič večšine. (Predloga izključena!) To je vse delovanje zbranega duha z največjim naporom, bolj kakor pri spisovanju originalnega spisa. Kje bi bila torej tu večšina, ko ustvarja vsak učenec nekaj drugega, vsak dan, vsako uro, vsak trenotek nekaj novega in mora z njim doživljati v se obilnejši meri tudi učitelj? Ne za učenca, še manj pa za učitelja je risanje večšina! Risanje ni recitiranje že naučene pesmi, ampak ustvarjanje poetične enote, če je še tako skromna v svoji obliki.

Risarski učitelj, ki izpolnjuje svoje dolžnosti, pride od pouka tako zmučen kakor vsak drugi. Izven pouka pa ga čaka še več dela, ker prireja za risanje

predmete, mora gledati na red v mnogih rekvizitih pri risarskih predmetih, kratkoma ne samo na to, da uči, ampak tudi da se vzdržuje snaga, točnost, red, vzdržuje zanimanje — **da se vzgaja**. Če se mu posreči vse to, ni to zasluga samo bistva v predmetu, ampak učiteljeve osebnosti, ki zahteva celega moža. To osebnost aveljaviti pa mu je le tedaj docela mogoče, če se prizna risanju tudi **vnajanje njegova važnosti** in se ne potiska med spretnosti, ki **nikakor ni**, in ki ne uživa v očeh učencev in staršev potrebnega ugleda.

Naše zahteve kulpinirajo v stavku: Za upodabljanje stroko (risanje in modeliranje) popolno ravnopravnost in pravo mesto med drugimi predmeti.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Članstvo UJU poverjeništvu Ljubljana:

	1920	1921
1. Belokranjsko društvo	58	64
2. Brežiško - sevniško	66	72
3. Celjsko	129	134
4. Gornjegrajsko	25	32
5. Kamniško	47	70
6. Kočevsko	56	58
7. Konjiško	52	58
8. Kozjansko	32	27
9. Kranjsko	91	110
10. Krško	117	129
11. Laško	78	90
12. Litijsko	51	65
13. Ljubljana, mesto	174	212
14. Ljubljana, okolica	95	105
15. Ljutomersko	57	71
16. Logaško	30	55
17. Maribor, mesto	109	103
18. Maribor, okolica	113	130
19. Marenberško	31	37
20. Meziško	—	40
21. Novomeško	69	81
22. Ormoško	52	48
23. Ptujsko	137	138
24. Prekmursko	68	113
25. Radovljiško	77	95
26. Savinjsko	51	32
27. Slovenjebistriško	40	47
28. Slovenjegrajsko	27	36
29. Šmarško - rogaško	60	69
30. Šaleško	31	39
31. Šentlenartsko	34	40
	2277	2410

Društvene vesti.

Radovljiško okrajno učiteljsko društvo zboruje dne 8. oktobra t. l. (sobota) ob 9. uri dopoldne na Koroški Beli.

Dnevni red: 1. Otvoritev po predsedniku, 2. Poročilo delegata tov. Leop. Baehlerja o skupščini v Rogaski Slatini, 3. Tov. Schiffrer poroča o uvedbi blokov za Uč. konvikt, 4. Tov. Šega referira o selitvi ptic, 5. Ugotovitev članstva in 6. Slučajnosti.

Udeležniki naj pravočasno priglase obed tov. Buragi na Koroški Beli.

NB: Podpisani urejemo knjižnico, ki jo smaje jeseniški Sokol. Koliko važnosti je ta uvedba za narodno misel na Jesenicah, kjer je še mnogo skritega sovraštva proti naši državi, uvidi vsak. Pred vas tovarišice in tovariše stopam s prošnjo, da darujete knjige za jeseniško sokolsko knjižnico. Verujte mi, da vam bodo delavci-Sokoli za vsako knjigo hvaležni. Uverjen sem zato, da bo vsak izmed vas prinesel dve — tri (morda celo več) na zborovanje, kjer jih bom pobiral. Pa ne pozabite — prosim! Drago Hudč.

Učiteljsko društvo za kočevski politični okraj obvešča svoje člane in članice, da ni gotovo, če se vrši njegovo zborovanje v Dobropoljah začetkom oktobra. Vzrok je prisega, ki jo bo položalo učiteljsko okrajno tekom omenjenega meseca kralju in domovini. Kdaj, kje in kako se vrši naša jesensko zborovanje, trinese stanovsko glasilo v svoji zadnji septemberski številki. Toliko v naglici v vednost, da ne bo zmede. — Predsedstvo.

Učiteljsko ljubljansko okolice ima v soboto 24. t. m. v Ljubljani zaprisego. Kdor hoče čedovati pri »Novem svetu«, naj se tam pravočasno oglasi.

Vestnik meščanskih šol.

— **Ravnateljstvom meščanskih šol!** Članarino za UJU plačujte od sedaj dalje **okrajnim učiteljskim društvom!** Kar ste vplačali meni, nakažem UJU. Meni plačujte sedaj le članarino za društvo meščanskih učiteljev po 1 dinar mesečno, ampak to redno! Pavel Kunaver, blagajnik.

Iz Jugoslavije.

— **Drakonska naredba.** Doznali smo, da se ukinejo — v smislu člena 23. naredbe ministrskega sveta z dne 6. junija 1921, št. 68 Ur. l. — osebe in rodbinske dnevne z dnem 1. julija 1921 vsem drž. uradnikom, ki so izza dne 1. januarja

1921. več kakor 6 mesecev na bolezenskem dopustu. Učitelji, ki so na bolezenskem dopustu in nastopijo z novim šolskim letom (15. septembra 1921.) službo, se bode odtegovalo preplačilo (1. julija do 14. septembra 1921.) od tekočih dnevnic, onim pa, ki ostanejo še nadalje na bolezenskem dopustu, v primeru obrokeh od plače. 1. oktobra dobe bolniki le golo plačo z odtegljajem preplačila. Kako bodo mogli živeti s temi prejemki težko bolni — je vprašanje. Vsekakor pretežak socialni udarec in je to kruta odredba, ki bo uničila najbolj prizadete družine, če se pravočasno ne prepreči nje izvršitve.

— **Imenovanje v ministrstvu Prosvete.** Za referenta v ministrstvu Prosvete je bil imenovan tov. Jov. P. Jovanović. Njegovo imenovanje pozdravljamo z zaščedenjem, ker ima tov. Jovanović mnogo zaslug za naš stan, šolo in našo organizacijo. Naša javnost ima tov. Jovanoviča v dobrem spominu še izza časa odkritja Prešernovega spomenika, kajti tedaj že je prispel tov. Jovanović v Ljubljano v misli našega jugoslovanskega stanovskega zbližanja in je že tedaj polagal temelje našemu zbližanju. Njegova iniciativa je bila potem potovanje naših stanovskih voditeljev v Beograd, kjer so manifestirali za naše kulturno zbližanje. Ob prevratu je tov. Jovanović deloval takoj na ujedinenje našega stanu in je sodeloval na pripravah Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva. Zavzel se je za odobrenje pravil UJU po našem osnutku. Posebno se je interesiral za vprašanje šolskega zakona in je bil eden prvih, ki je polagal mnogo pozornosti na osnutek šolskega zakona, ki ga je izdelalo slovensko učiteljsko. Tov. Jovanović je dobro več šolskega jezika in se z vso vneimo zanima za naše razmere ter je prijatelj naših zahtev in stremilj tudi na svojem uradnem mestu v ministrstvu; on je konzul slovenskega učiteljstva v Beogradu, zato vemo, da govorimo v imenu vsega učiteljstva, če pozdravljamo javno njegovo imenovanje in mu čestitamo!

— **Zastopniki UJU — poverjeništvu Ljubljana** so v ponedeljek 19. t. m. bili srečani pri pokrajinskem namestniku, ministru Ivanu Hribarju in so mu izrekli ob priliki 70 letnice čestitke v imenu učiteljstva. Pokrajinski namestnik se je izjavil, da je vedno polagal veliko važnost na učiteljski stan, tudi v preteklosti, a žal se zaradi tedanjih razmer ni dalo mnogo storiti za učiteljsko, veseli ga pa, da je v Jugoslaviji doseglo učiteljsko svoje zahteve.

— **Pripravljanje uradniške pragmatike.** Minister za konstituanto in izenačenje zakonov Tričović je na podlagi členov 106 in 136 ustave sestavil komisijo, katere naloga bo, da bo izdelala zakonski načrt o civilnih državnih uradnikih. Za članke te komisije so imenovani kasacijski sodnik Vasa Petrovič, načelnik ministrstva za konstituanto Andrej Dimič in načelnik finančnega ministrstva Milorad Vasović.

— **V zadnjem času prihajajo na strokovno tajništvo UJU številna vprašanja** glede nakazovanja in izplačevanja povise. Na pristojnem mestu smo dobili tozadevna sledeča pojasnila: Dekret viš. šol. sveta z dne 15. februarja 1920 o prevodu na dinarske plače — v smislu § 33 zakona z dne 23. julija 1919., št. 643 Ur. l. — določa v zadnjem odstavku, kdaj dospje prihodnja povišica v izplačilo. Izvrtnik tega dekreta so dobili učitelji, prepis pa pristojni okraj. šol. sveti. Nekateri učitelji so dobili posebne dekrete, v katerih jim je bila priznana službena doba in je bil označen čas, ko jim dospje prihodnja povišica. Okraj. šol. sveti pošljejo v. š. sv. do 5. dne vsakega meseca seznam onih učiteljev, katerim dospo v izplačilo povise. Še 1. dne prihodnjega meseca N. pr. okr. š. sv. v L. je poslal 3. septembra 1921 seznam učiteljev, katerim grede povise. 1. oktobra 1921. Povise se nakažejo toraj izza 1. oktobra 1921: prvi povisek na plači pa dobe prizadeti učitelji s plačo za november, ker se prva dvanaestina poviška (t. j. oktoberska) odtegne kot taksa (prej 10% taksa). Dekreti o nakazilu povise se ne izdajajo.

— **Kmetijski izletniki v Srbijo** so poslali na uredništvo pozdrav iz Niša sledeče vsebine: Naš izlet se je izpremenil v triumfalen pohod, navdušene manifestacije za sponoljenje ujedinenja. Enako potovanje treba da priredi tudi učiteljsvo; osramočen se bodo vrnili oni, ki sodiijo kulturno stopnjo bratov Srbov po germanskih opisih.

— **Klerikalci preklicujejo in popravljajo svoje laži.** »Slovenec« z dne 16. septembra št. 210 prinaša sledeč popravek: Korupcija v višjem šolskem svetu. Notica priobčena pod tem naslovom, ni točna. Ga. Megušarjeva iz Podzemlja ni bila

imenovana za nadučiteljico pri Sv. Jakobu v Ljubljani vsled protekcije; merodajna so bila službena leta, kvalifikacija in družinske razmere. — Enako kot so nalogali „Slovenca“ njegovi informatorji glede te in drugih zadev viš. šol. sveta so tudi laž poročila, ki jih je prinesel „Slovenec“ o pristranosti okr. šol. sveta za ljubljansko okolico.

— **Se en popravek »Slovenca« o prireditvah Slomškarijem.** »Slovenec« z dne 15. septembra, tek. šte. 209 prinaša sledeči popravek: Prejeli smo: Blagovolite popraviti v šte. 265. »Slovenca«, »Učiteljski vestnik«, sledeče: »Učiteljica I. iz Ribnega je predstavljena meni nič tebi nič v Radeče.« — Resnica je, da je predstavljena učiteljica gd. Manica Jenko v Radeče, ker bo mesto učiteljice v Ribnem definitivno oddano; ta pa dobi zato kot provizorična provizorično mesto v Radečah. — Slomškova Zveza si je odprla v »Slovenca« svoj predal »Učiteljski vestnik«, kjer mistificira »Slovenca« o preganjanjih in krivicah, ki se gode »baje« Slomškarijem pod sedanjo šolsko upravo. Pozivamo naše zastopnike v šolskih korporacijah, in nadzornike, da dajo uradno ugotoviti vsak slučaj posebej in da zahtevajo, da se uradno popravijo v časopisih vsi lažnjivi podatki, kakor to kaže oba popravka iz »Slovenca«, ki jih prinašamo v današnjem listu.

— **Izvenšolsko delo učiteljstva.** V Radvanjski soli pri Mariboru, ki je bila od svojega obstaja l. 1874. do l. 1918. docela nemška in iz katere je do l. 1918. bogata šolmarkina knjižnica širila svojo germanizirajočo delo, ustanavlja učiteljstvo »javno knjižnico« z namenom po veliki večini pomembno prebivalstvo seznaniti s književnim slovenskim jezikom, oziroma ga v tem jeziku izpopolniti ter mu nuditi v zimi književno zabavo. Javna knjižnica bode obsegala dva dela, notranjo šolarsko in javno, za odrasle. Poslednja bode obsegala vse panoge jugoslovanske književnosti. Za šolarsko knjižnico je pripeval krami šolski svet v zadnjih dveh letih 1917/18, a šol. otroci so koncem minullega šol. leta po navodilu učiteljstva nabrali 900 K. Javna knjižnica je proračunana na 20.000 K. ki bi se naj nabrali ob večkratnih zbirkah in z raznimi prireditvami. Knjižnica se namerava otvoriti v zimi 1921/22. Med domačimi se bode v ta namen nabralo povodom letošnjega šol. popisovanja. Vsem, ki se zanimajo za napredek jugoslovanstva na severu meje se nudi dobrodošla prilika, si pridobiti zanj zaslug, ako bi blagovolili darovati na naslov: »Javna knjižnica v Radvanju, pošta Maribor, hodisi milodare v gotovini bodisi v knjigah. Račun o dohodkih in troških knjižnice bode v pisarni šolskega vodstva vsakomur na ogled. »Iz naroda za narod!« — Vodstvo Javne knjižnice.

— **Naš rezervni sklad.** (Dopis.) V zadnji številki »Učit. Tov.« smo čitali vsote, ki so se nabrale v Slatini za rezervni sklad. »Učit. konvikt«. »Zdraviliški dom« — in kdo je daroval? Udeleženci skupščine! Oni, ki so ostali doma, pa nič... Veliko je število onih, katerih imena še nismo nikdar čitali med darovalci in vendar imajo iste plače in isto korist od doseženih uspehov. In to je krivično! Res, da so vse le prostovoljni darovi, a vsak bi moral imeti toliko stanovske zavesti in časti, da bi tudi sam tomagal zbirati drobnino k drobnini — zakaj k polni skledi se vsesti je sicer udobno, a ne častno. Prisilimo tovariše, ki se drugače nčgojo zavedati svojih dolžnosti napram organizaciji, s tem, da pobira dosledno blagajnik pri učit. zbor. od vseh članov za rezervni sklad. Kdor se enkrat izmuzne, naj ga prime prihodnjič. Ako da le pri enem zbor. društva, ki ima n. pr. 50 članov, vsak član 10 K. je to zbirka 500 K. Ako vstojimo zdaj vsa društva in ako pobirajo po večkrat na leto — vem, da bo tov. Petrič zadovoljen. In to je edini način, da bomo prispevali vsi in to je tudi pravično! S tem se tudi olajša blagajniško delo, ker bo kratkoma zabilježil učiteljsko društvo v okraja in vedeli bomo, da so prispevali vsi člani. Blagajnik pa naj bode »nadležni«, če drugače ne gre!

— **Šolarske prireditve v Konjskem okraju.** 28. avgusta so bile kar na treh šolah šolarske prireditve. V Zrečah je nastopil tov. Mravljak s svojim mladim tamburaškim in pevskim zborom s prav lepim uspehom. Dokazal je, da se z vztrajnostjo in marljivostjo doseže tudi pri kmečki mladini več nego se prvotno misli in pričakuje. Mladi tamburaši — večina komaj šoli odrasli dečki — so udarjali lepo ubrano in sigurno dobro in okusno izbrane komade. Žal, da je bila s strani preprostega ljudstva tako pičla udeležba. Pa to naj nikakor ne moti našega tov. in sploh nikogar — počasi se bo gotovo za-

čelo tudi ljudstvo zanimati za take prireditve — le vztrajno naprej! Pri Sv. Jerneju je priredil tov. Friedl šol. predstavo s telovadbo. Bila je najbrž prva v tem kraju. Radovedno ljudstvo je napolnilo prireditveni prostor in se od srca zabavalo pri petju, deklamacijah in dobro pogodenih enodejankah. Igrice so bile brezhibno nastudirane in otroci so nastopali nevstrašno in docela naravno. Lep in globoko zamišljen je bil tudi nagovor in pozdrav naduč. Friedla. Ljudstvo se je zadovoljno razšlo, najbrž veselo presenečeno, da se da tudi v tako zakotnem kraju kaj takega napraviti. — Omenim naj tudi, da je bil okusen otroški oder popolnoma lastnoročno delo tov. Friedla, ki ni štedil niti s trdom niti z novci. Kakor je omenil v svojem govoru, je dal ves les brezplačno graščak g. Posek, kar je gotovo vse hvalevredno. V Žičah pa je priredila tovarišica M. Bezljaveva predstavo s šol. mladino. Na vzporedju je bil pozdrav deklice v narodni noši, petje narodnih pesmi, več enodejank s kombinacijami, kar se je vrlo posrečilo in igra v dveh dejanjih »Teta iz Amerike«, katero so otroci resnično igrali, in je preprosto ljudstvo menda najbolj ugajala. Po mojem okusu pa je bil najlepši prizor cvetličarke, ki so bile vse v cvetju, prepevale koroške narodne pesmice in končno med petjem odidele podoba našega kralja Aleksandra. To je bilo naravnost ganljivo; in prav tako je učinkoval »Sarafan«. Čeprav se ljudstvo najbolj zabava pri šaloigradah, vendar je tudi za lepe in resne prizore dovzetno — samo učinkovati morajo — dokaz temu, da smo videli tu in tam solze v očeh. Prireditveni prostor je bil nabito poln ljudstva in ves v cvetju in narodnih zastavicah, kar je posebno učinkovalo na preprosto ljudsko dušo in so tudi splošno trdili, da kaj tako lepega še niso videli. — Prireditve so bile brez vstopnine — imele so le namen ljudstvo zainteresirati — in tako je prav! Ljudstvo, posebno pa šol. mladina se gotovo rado in hvaležno spominja takih prireditev in njih prirediteljev.

— **Pokrajinska skupščina UJU poverništvo Beograd** se vrši 9., 10. in 11. oktobra t. l. v »Učiteljskem domu«. Na dnevnem redu je tudi razprava o načrtu novega šolskega zakona in o pravilih v družbenju Jugoslovanskega Učiteljstva, ki so bila sprejeta na kongresu lanske leto.

— **Društvo »Jubilejska samopomoč«** naznanja, da nova pravila še niso potrjena. — Dosedanji člani plačujejo letnino in smrtne slučaje po položnicah, katere razpošlje društvena uprava takrat, ko je treba plačati. — Pojasnila k pristupu se bodo priobčila v »Učiteljskem Tovarišu« po potrjenju pravil. Preosnovano društvo »Učiteljska samopomoč« bo za vso državo. Novi člani se bodo sprejemali po potrjenju pravil.

— **Z Bleda.** Vabim učiteljstvo z Bleda in okolice na prijateljski sestanek, ki bode v nedeljo 25. septembra ob 4. uri v hotelu Jekler. — Z.

— **Slovenska Šolska Matica.** Novi poverjeniki za ljubljansko okolico tov. V. Mihelič, nadučitelj pri D. M. v Polju; za Gornjo Radgono: tov. Marica Priženjakova, učiteljica pri Kapeli; za Kozje tov. Robert Ivanuš, nadučitelj v Kozjem. Knjige za l. 1921. so v tisku; poverjenike prosimo, da se požurijo s pobiranjem članarine, ki znaša 8 dinarov.

— **Poročila se je dne 4. sept. učit. Marica Lavračeva iz St. Vida pri Grobelnem.** Bila je tu splošno priljubljena. Na njeni odhodnici smo se spomnili C. M. D. in Sokola — za kar se je nabrala lepa svota. Vzela je dr. Janžeta Novaka. — Novoporočencema želimo obilo sreče, zdravja in seveda tudi blagoslova! Bog ju živi!

— **Slikarska šola Probuda v Ljubljani.** Pričetek pouka na slikarski šoli se začne redno dne 15. oktobra v poslopju tehnične srednje šole. Pouk bo večerni. Natančneje se objavi v šoli. Šola vsebuje iste predmete, kakor vse druge umetniške akademije, povrhi pa še iz narodne umetnosti, ter ima prvovrstne učne moči sledeče gg. profesorje: akad. slikar in voditelj šole Franjo Sterle — portret in akt po naravi, draperija (narodna noša), kompozicije in anatomija! Akad. medajler Anton Sever — perspektivo. Akad. slikar Maksim Gaspari — narodna ornamentika ter kompozicije. Ing. arhitekt Rado Kregar — arhitektura. Slikar Saša Santel — grafika. Davorin Volavšek — o zgodovinskem razvoju naše ljudske umetnosti. Dalje dve nove moči: Akad. kipar Berneker — kiparstvo; g. Lagarič (Srb) — umetna zgodovina. Vpisovanje se prične takoj pri vodstvu šole akad. slikarju Franju Sterletu na Gosposvetski cesti št. 12/II. nadstr. od 14. do 16. ure. Honorar se določi in plača pri

vpisovanju, mesečno naprej. Revni se gproste šole takrat, kadar pokažejo zmožnost in prednost v šoli. Sprejemajo se gospodje kakor dame s primerno šolsko izobrazbo. Pismene prijave ne veljajo. — Voditelj šole akad. slikar Franjo Sterle.

— **Popravek.** Notica v 38. »Tovarišev« številki z dne 15. t. m. zadevajoča ustanovitev novega društva z imenom »Samopomoč« ne odgovarja resnici, ker društvo upokojenega učiteljstva ni tega nikdar nameravalo še manj pa o tem kaj kaj sklepalo dobro vedo, da tako društvo za vso državo že imamo. — Ivan Lokar, predsednik. — Opomba uredn.: Prejeli smo dotično vest opremljeno z društvenim pečatom, sedaj vidimo, da je bila oddana brez vednosti predsedstva.

— **Obrtna nadaljevalna šola v Žalcu.** Šolski odbor te šole ni sprejel druge polovice državne subvencije za l. 1920/21. in je tozadevno pisal dvakrat knjigovodstvu deželne vlade in enkrat poverjenstvu za uk in bogočastje nadzorništva in ministrstvu za trgovino in industrijo odd. Ljubljana — pa do danes brez rešitve. »Učit. Tovariš« z dne 15. sept. t. l. priporoča solidarnost — v Ljubljani in Celju je pa že obliavljen pričetek šolskega leta 1921/22. Kam plovemo? Kaj je storiti? Ali misli vlada opustiti to vrsto prepotrebniš šol, ki je ustanovila zadnja leta toliko novih? — Kje je solidarnost? Kako je družod? Tukajšnja obrtna nadaljevalna šola je bila ustanovljena leta 1899. in je imela koncem šolskega leta 1920/21. 40 učencev.

— **Naredba o glasbenem in pevskem pouku na učiteljskih v Sloveniji.** Členi 29., 43. in 47. organizacijskega statuta za učiteljske z dne 31. julija 1886., št. 6031, se deloma izpreminjajo ter dopolnjujejo z nastopno naredbo: Glasbeni in pevski pouk se s šolskim letom 1921/22 preuredi na vseh javnih in zasebnih učiteljskih v Sloveniji tako-le: A. Moška učiteljska. I. Splošno glasbeni in petje se poučuje v vseh letnikih po 2 uri na teden. V pridobljenih 2 urah se goji poleg slovenske srbske in hrvatske pesem. II. Goslanje se poučuje v vseh letnikih po 2 uri na teden. Pouk se vrši v skupinah, ki obsegajo največ po 20 učencev. V 3. in 4. letniku se učenci vadilo tudi v 2. in 3. leži. III. Pouk v klavirju in orgljanju se nvršča med neobvezne predmete ob neizpremenjenem številu ur. B. Ženska učiteljska. I. Vsaka gojenka se mora učiti enega glasbila (glosli ali klavirja). II. Pouk v goslanju, oziroma v klavirju, se obvezno poučuje v vseh letnikih po 2 uri na teden; za goslanje velja učni načrt na moških učiteljskih. III. Posebni učni načrt za obvezni pouk v klavirju se objavi posebej. C. Moška in ženska učiteljske v Ljubljani. I. Glasbeno nadarjeni gojenci (gojenke), ki so se že učili (učile) gosli ali klavirja, se smejo namesto pouka na učiteljsko udeleževati glasbenega pouka na konservatoriju v Ljubljani. II. Redi, ki jih dobiva tak gojenec (gojenka) na konservatoriju, veljajo tudi za kataloge in izpravevala na učiteljsko; gojenec (gojenka) pa mora dovršiti na konservatoriju do zrelostnega izpita vsaj 1—4 razred nižjega oddelka. D. Glasbeni učitelji. Stalni glasbeni učitelji na moških učiteljskih, ki bi zaradi te preuredbe izgubljali kraj glasbenih ur, se obvezujejo, da prevzamejo brez posebne nagrade glasbeni pouk na državnih ženskih učiteljskih do najvišje mere učne obveznosti.

Neodrešena domovina.

— **Zborovanje »Učiteljske Zveze« v Vipavi.** O zborovanju »Zveze slovenskih učiteljskih društev« v zasedenem ozemlju prinaša tržaška »Edinost« z dne 18. t. m. sledeče poročilo: »Vipava je imela 10. in 11. t. m. obilico milih gostov. pionirjev naše kulture, ki so prišli na zborovanje »Zveze«. Prišli so vsi delegati in mnogo članov. V soboto so se vršile v šolskem poslopju seje raznih odsekov od 11. predpoldne do večera. Zvečer se je zbral učiteljstvo na prijateljskem sestanku v novi Hrovatinovi dvorani. Zborovanje delegacije se je vršilo 11. t. m. v isti dvorani. Začelo se je ob 9. uri in je trajalo zdržema do 2. popoldne. Predsednik Anton Grmek je s toplimi besedami pozdravil delegate ter izrazil uganje, da postanejo sčasoma tudi slovenski učitelji polnoveljavni državljani, ki bodo imeli poleg dolžnosti tudi pravice. Klub vsemu, kar se godi na našem ozemlju proti Slovincem, se govornik nadeja, da ni še zamrla italijanska kultura. Spomnil se je treh umirlih tovarišev, se zahvalil gostoljubnosti Vipavcev, pozdravil navzočega župana, g. Petroviča in navzočega člana goriškega okrajnega šolskega sveta, prijatelja učiteljev, gosp. Znidaršiča. G. župan se je zahvalil v krasnih besedah za to, da je »Zveza« zbrala Vipavo za kraj svojega zborovanja. Naglašal je pomembnost učiteljskega stanu za razvoj naroda ter želel delegato mnažboljši uspeh. Šolski vodja Lampret je v imenu postonjskega učiteljske-

ga društva pozdravil delegate, ki zborujejo pod okriljem postonjskega učiteljskega društva. Sledilo je zelo obširno tajnikovo poročilo, ki ga bo priobčil strokovni list. O tem poročilu se je razvila primerna debata, ki jo je začel g. učitelj Hreščak. G. Hreščak je žai pokazal, da našega položaja in naših razmer ne razume. Znano izjavo delegatov deželne konference je učiteljstvo — razen enega glasu — odklonilo. Iz poročila blagajnika posnemamo, da je gospodarstvo »Zveze« v vzornem redu. Točno gospodarstvo emogočuje, da izhaja stanovsko glasilo »Učiteljski List« in poleg njega se dva vzorno urejena mladinska lista. »Novi rod« za slovensko in »Naša nada« za hrvaško deco. Poročila odsekov so obsegala razne stanovske stvari, o katerih bo poročal stanovski list. Sledili so razni predlogi in nasveti, ki naj jih udeležiti bodeče vodstvo. Zadnjo točko je tvorila volitev vodstva in odsekov, ki se pa žal ni izvršila. Zamotano vprašanje bo treba šele rešiti na umesten način. Odkrito bode povedano, da bi bilo pač žalostno, če bi se taka močna zveza samih izobraženecv razbila.

— **Zavlačevanje rešitve šolskega vprašanja v Primorju.** Poslanec dr. Karol Podgornik je vložil svoječasnno v rimskem parlamentu interpelacijo glede otvortve slovenskih in hrvatskih ljudskih šol v Istri in na Goriškem, nakar je prejel od laške vlade sledeč odgovor: »Dejstvo, da se ni otvorilo nekoliko manj nego 100 slovenskih in hrvatskih ljudskih šol spričo 400 šol, ki so se zopet otvorile, se ima pripisati deloma izpremenjeni narodnostni izvrstitvi prebivalstva v Julijski Benečiji vsled udeležitve premirnih pogodb in pozneje izvršitve rapalske pogodbe; deloma se more pripisati tudi pomanjkanju primernih prostorov, posebno v zonah, kjer so se vršile vojne operacije, in pomanjkanju učnih sil. Kr. vlada zastavlja vse sile, da bi premagala omejitve ovire. Kakor je delala doslej, tako bo skrbela tudi tekom prihodnjega šolskega leta, da dá otvoriti one slovenske in hrvatske šole, ki se bodo zdele v skladu s potrebami prebivalstva. V ta namen so bila izdana navodila za popravo šolskih poslopj in pripravo učnih sil. Število poslujočih šol v zadnjem šolskem letu je znatno višje nego ono iz l. 1919/20. in posebno višje nego leta 1918/20.« — Približno enak odgovor je prejel poslanec Podgornik na svojo interpelacijo glede otvortve slovenskih srednjih šol, ki se glasi: »Za potrebo slovenskega prebivalstva na Goriškem in v krajih, ki spadajo na Goriško se je poskrbelo doslej z realko v Idriji, z učiteljscem v Tolminu in z nekaterimi gimnazijskimi tečaji, ki so se naiprej ustanovili v Idriji in se niso mogli pozneje preložiti v bolj primeren sedež zaradi tehničnih vzrokov, ki niso odvisni od volje kr. vlade. Otvortev slovenskih srednjih šol v Gorici bi zadela na ovire vsled tamošnjih stavbnih razmer in bi oddaljila te šole spričo sedanje razvrstitve prebivalstva od kraja, od koder bi najbrž dobivali največ gojencev. Na vsak način si kr. vlada pridržuje, da bo zopet vzela v pretres vprašanje slovenskih srednjih šol v zvezi z njihovo ureditvijo.« — Iz citiranih odgovorov je jasno, koliko resnosti pripisuje laška vlada pravični rešitvi šolskega vprašanja v zasedenem ozemlju, ki je takorekoč življenjsko vprašanje za naše ljudstvo. Svoječasnno obljubovanje: mi vam hočemo dati šole in še več nego vam jih je dala Avstrija, je bilo le pesek v oči narodu, ki je takrat še verjel in upal. Tak pesek v oči sta tudi dva zadnja odgovora. Drugače si njune vsebine niti razlagati ne moremo. Naše poslance čaka vpričo takih nazorov gospodujoče laške klike s trnjem posuta pot. Upajmo pa, da bodo znali premagati vse ovire ter da bodo dali našemu narodu na šolskem potu vse tisto, kar je bilo že zdavnaj njegova last, in sicer že v oni dobi, ko ni bilo o današnjih laških osrečevalcih še nobenega sluha.

— **Proti vsakemu napredku.** Na civilne komisarijate političnih okrajev v Julijski Benečiji je izšel ukaz, da naj ne izdajajo potnih listov dijakom srednjih šol, ki bi hoteli potovati v Jugoslavijo, da tam nadaljujejo svoje študije. Ta ukaz se tiče vsaj dijakov brez razlike do petega razreda. Ta prepoved je vzbudila veliko nezadovoljnost med jugoslovanskim prebivalstvom v deželi, kar je povsem umevno. Na eni strani se temu prebivalstvu brani, da pošlja svoje sinove na nadaljevanje svojih nauk v sosednjo državo, kjer se lahko uče v svojem materinem jeziku, na drugi strani se poklicani faktorji kljub vsem obljubam ne ganejo, da bi

Vsa razlika v tem je, ker oni moški in ženske uradnice te svoje dnevnice potrošijo za toalete in drug luksus, ko bi žena, poročena uradnica svoj povisek porabila za poboljšanje vzgoje in prehrano svoje dece in za poplačilo onih oseb, ki jo nadomestujejo doma, ko ona vrši svoje činovniške dolžnosti.

Zato apelujemo na zakonodajni odbor, da popravi storien greh napram ženski-uradnici in pomore baš oni, katera v najtežjih dneh, ki jih družba preživlja, vrši dve dolžnosti nasproti svoji domovini: delujoč izven doma, v uradu in doma vzgajajoč bodočnost nje.

Tako piše »Narodna Prosveta«.

Iz članka razvidite različno. Prvič še ena krivična uredba ni uzakonjena ter nam še lahko naši poslanci pomagajo; drugič nismo v našem boju osamele, pridno delujejo naše drage tovarišice Srbkinje; tretjič moramo prositi vodstvo naše organizacije, da sedaj ob odločilnem trenutku zastavi ves svoj vpliv in nam pomore do naših pravic, naj ne bode uzakonjen unikum da stara učiteljica, ki je že mnogo delovala in trpela za domovino, dobi mesečno par sto kron manj plače kot ona, ki služi prvo leto.

Marija Godec.

Podpisujte 7% državno posojilo!

F. S.:

Risanje ni večšina!

Ne vtihnejo glasovi, ki hočejo prekriti resnico: **Risanje je jezik, je nazorni nauk, je godba, izraz kretnje!**

Dokazala se je ta resnica, podrla z izrekli znamenitih mož. Naš dokazilni material pa še davno ni izčrpan in naše nazore podpira mnogo več slovitih pristav, svetovno znamenitih mož v vedi in umetnosti, nego jih je navedenih v Popotniku št. 4-6 l. l.

Okoliščine zahtevajo, da se morajo danes posneti vsaj glavne misli, na katerih stoji naša trditve in zahteve o stališču in važnosti risanja in sploh pouka v upodabljanju med drugimi predmeti izobraževalnih šol.

I. Risanje je nazorni nauk.

Nazorni nauk ima nalogo, da vzbuja predstave, elemente vsega našega duševnega delovanja. Brez opazovanja nimamo predstav, brez teh ni dušne funkcije. Zato je važen vsi nazorni nauk, bodisi o katerem predmetu koli: v prirodoslovju, v geografiji, v matematiki itd.

Iz bistva in metode (prosim, **današnje!**) pa sledi, da ne uvaja noben drug predmet v naših šolah k tako natančnemu opazovanju nego risanje; zato je najmanj tako važno kakor vsak drugi!

Risanje gotovo najnatančnejše opazovanje, ker je učenec **primoran** z očmi obupati predmet. Zato ustvarja jasne predstave in zato se ga poslužuje vsak realni predmet in zato ga je gojiti **prej** nego realije, ker je potem pouk v realijah uspešnejši. Zato pa tudi izrekli slavnih mož, da je ena ura risanja več vredna nego deset ur nazornega pouka! (Med drugimi tudi dr. Triper, Jena.)

II. Risanje je jezik!

Opazovanje koristi opazovalcu, ker mu bogati duševni zaklad, ne pa še drugim, če se to, kar se opazuje, ne **izraža**. Ta izraz je važen v risanju ne samo zato, ker točno kontrolira jasnost predstav, v opazovalcu samem, ampak ker vzbuja tudi v tem, ki risbo gleda jasne predstave. Kajti risba mu postaja **bistvo** opazovanega predmeta točno brez vseh nebitstvenih detailov, izolirano iz vseh slučajnosti miljeja in vseh podrobnosti, ki motijo jasnost predstave.

Ker torej risanje točneje izraža misli nego jezik, mu gre isto mesto kot njemu. Jezik se le zato bolj cení, ker izraža misli ene vrste hitreje. Dognana in jasna pa je resnica, da izvestnik misli ne more izraziti in da je njegova nedostojnost tako velika, da ne more pogrešati pomoči risbe.

Z risanjem se izraža vsaka resnica jasneje nego z jezikom. Risanje je jezik, ki ga ne ume vsak. Risanje je internacionalno obličje. Jezik resnice in jezik mednarodnega pomena je toliko vreden kakor navadni jezik. Zato mu gre mesto tik njega.

III Risanje in modeliranje in vsako drugo upodabljanje ustvarja pogoje za razumevanje umetnin.

Neumann, Foerster, Weber, Ruskin etc. etc. so poroki za to, da je treba so-

delovati z umetnikom, če hočemo z njim čutiti in ga umeti!

Pogoj umetniške vzgoje v tem smislu je torej pouk v upodabljanju, kakor je pogoj za umetniške vzgoje glede na poezijo, da je človek že enkrat kaj sličnega doživel kar mu poezija v plažli obliki podaja nego narava, surova realnost.

Upodabljaajočo umetnost, ki podaja naravo neštilizirano, ume vsak kmet, ker jo doživlja z navadnim opazovanjem. Višje umetnosti pa tisti ne ume, ki sam v njej ne sodeluje. Zato je zlasti za umevanje sodobne umetnosti treba pouka v upodabljaajoči umetnosti v vseh občeizobraževalnih šolah.

Umevno je, da tisti o tem ne more soditi, ki stoji po svoji **izobrazbi izven območja izobrazbe, ki jo daje umetnost**. Pouk v umetnosti izobrazuje formalno. Zato gre tudi risanju kot predmetu, ki ga najbolj podpira poleg jezika, **mesto poleg materinega jezika**.

Da se to izvajanje še bolj ume, navajati mi je treba misli češkega učenjaka dr. Zd. Nejedlý-ja, profesorja praške univerze:

Umetnost se smatra navadno kot ozaljšanje življenja; pa umetnost izraža tudi istine, katere se ne morejo izreči na drug način. **Umetniška istina je višja nego istina učenjaka**. Kar so rekli grški pesniki, je resnično še danes: Kar pišejo učenjaki, je lahko zmotno vsak dan! — Zato umetnost vzgojuje. Zola je s svojim »Germinalom« več dosegel v socializmu nego učenjske knjige in istotako je **prilomogel Vereščagin s svojimi slikami več antilimilitarizmu**, nego vsi drugi. Naša češka država je bila že gotova v Smetanovi »Vlasti« in »Libuši«.

IV. Risanje pa bodi tudi bolj vzgoja nego vsak drug predmet: goli voljo (Foerster), vztrajnost z natančnim opazovanjem, delavnost, spomin, domiselnost, inubezen do narave in budi nabožna čustva. Tudi zato mu gre mesto poleg jezika.

V. Risanje je pa tudi važnega pomena za razvoj obrti v državi in s tem za razvoj blagosti prebivalstva.

Lažje je vzgojevati kmečke mase nego delavca in obrtnika v mestih in industrijskih centrih. Tej vzgoji je poleg drugih predmetov glavno sredstvo upodabljanje — in to v formalnem in materialnem oziru. Od stališča risanja v naših — ne samo strokovnih — šolah je odvisen uspeh obrti in blagost obrtnega, pa tudi trgovskega stanu in končno vse države.

Če že iz tega sledi, da risanja ni **števil k večšinam**, se lahko podpro tudi ti nazori s stališča učne tehnike, torej metode.

V gimnaziji je, recimo, večšina lepomisli: v prvem razredu ljudske šole ne! Tam gre samo za vajo, tu za pridobivanje novih predstav. V matematiki bi se začela večšina tedaj, ko je spoznanje resnice izvršeno, torej ko se začne vaje in se dela po šabloni. Kdaj je to, te meje pa se ne da določiti. Spoznanje novih resnic se čisto izvrši šele po temeljiti in obširni vaji. Zato niti vaje niso večšina, če tudi se razvijajo lažje nego se vrši proces spoznavanja pri podajanju novih resnic.

Prav tako je pa tudi pri risanju. Nobena snov se tu ne podaja mehanično, ničesar se ne ponavlja. (Predloge so uradno prepovedane!) Vsak učenec opazuje svoj predmet z najrazličnejšega stališča; vsak išče sam svojega izraza v risanju po prirodi in po pristnem predmetu (ne modelu!), kakor išče v matematiki resnico in kakor išče izraza v **prostem spisu** (ne prepisovanju!).

Učitelj pa motri in vodi njegovo delovanje. Ko ga opazuje, doživlja z učenecem vse resnice, ko mu popravlja mimosrede ustno ali grafično na tabli — in nima ne trenotka časa, da bi se odpočil duševno med poukom.

Učitelj **ustvarja** z učenecem, ko izraža naravo, ustvarja bolj nego ko piše prost spis, ko rešuje matematično nalogo. Še očevidnejše je to, ko z učeneci štilizira ali komponira. Tu ni prav nič večšine. (Predloga izključena!) To je vse delovanje zbranskega duha z največjim naporom, bolj kakor pri spisovanju originalnega spisa. Kje bi bila torej tu večšina, ko ustvarja vsak učenec nekaj drugega, vsak dan, vsako uro, vsak trenotek nekaj novega in mora z njim doživljati v se obilnejši meri tudi učitelj? Ne za učenca, še manj pa za učitelja je risanje večšina! Risanje ni recitiranje že naučene pesmi, ampak ustvarjanje poetične enote, če je še tako skromna v svoji obliki.

Risarski učitelj, ki izpolnjuje svoje dolžnosti, pride od pouka tako zmučen kakor vsak drugi. Izven pouka pa ga čaka še več dela, ker prireja za risanje

predmete, mora gledati na red v mnogih rekvizitih pri risarskih predmetih, kratkoma ne samo na to, da uči, ampak tudi da se vzdržuje snaga, točnost, red, vzdržuje zanimanje — **da se vzgaja**. Če se mu posreči vse to, ni to zasluga samo bistva v predmetu, ampak učiteljeve osebnosti, ki zahteva celega moža. To osebnost aveljaviti pa mu je le tedaj docela mogoče, če se prizna risanju tudi **vnajanje njegova važnosti** in se ne potiska med spretnosti, ki **nikakor ni**, in ki ne uživa v očeh učencev in staršev potrebnega ugleda.

Naše zahteve kulpinirajo v stavku: Za upodabljaajočo stroko (risanje in modeliranje) popolno ravnopravnost in pravo mesto med drugimi predmeti.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Članstvo UJU poverjeništvu Ljubljana:

	1920	1921
1. Belokranjsko društvo	58	64
2. Brežiško - sevniško	66	72
3. Celjsko	129	134
4. Gornjegrajsko	25	32
5. Kamniško	47	70
6. Kočevsko	56	58
7. Konjiško	52	58
8. Kozjansko	32	27
9. Kranjsko	91	110
10. Krško	117	129
11. Laško	78	90
12. Litijsko	51	65
13. Ljubljana, mesto	174	212
14. Ljubljana, okolica	95	105
15. Ljutomersko	57	71
16. Logaško	30	55
17. Maribor, mesto	109	103
18. Maribor, okolica	113	130
19. Marenberško	31	37
20. Meziško	—	40
21. Novomeško	69	81
22. Ormoško	52	48
23. Ptujsko	137	138
24. Prekmursko	68	113
25. Radovljiško	77	95
26. Savinjsko	51	32
27. Slovenjebistriško	40	47
28. Slovenjegrajsko	27	36
29. Šmarško - rogaško	60	69
30. Šaleško	31	39
31. Šentlenartsko	34	40
	2277	2410

Društvene vesti.

Radovljiško okrajno učiteljsko društvo zboruje dne 8. oktobra t. l. (sobota) ob 9. uri dopoldne na Koroški Beli.

Dnevni red: 1. Otvoritev po predsedniku, 2. Poročilo delegata tov. Leop. Baehlerja o skupščini v Rogaski Slatini, 3. Tov. Schiffrer poroča o uvedbi blokov za Uč. konvikt, 4. Tov. Šega referira o selitvi ptic, 5. Ugotovitev članstva in 6. Slučajnosti.

Udeležniki naj pravočasno priglase obed tov. Buragi na Koroški Beli.

NB: Podpisani urejlem knjižnico, ki jo smaje jeseniški Sokol. Koliko važnosti je ta uvedba za narodno misel na Jesenicah, kjer je še mnogo skritega sovraštva proti naši državi, uvidi vsak. Pred vas tovarišice in tovariše stopam s prošnjo, da darujete knjige za jeseniško sokolsko knjižnico. Verujte mi, da vam bodo delavci-Sokoli za vsako knjigo hvaležni. Uverjen sem zato, da bo vsak izmed vas prinesel dve — tri (morda celo več) na zborovanje, kjer jih bom pobiral. Pa ne pozabite — prosim! Drago Hudč.

Učiteljsko društvo za kočevski politični okraj obvešča svoje člane in članice, da ni gotovo, če se vrši njegovo zborovanje v Dobropoljah začetkom oktobra. Vzrok je prisega, ki jo bo položalo učiteljsko okrajno tekom omenjenega meseca kralju in domovini. Kdaj, kje in kako se vrši naša jesensko zborovanje, trinese stanovsko glasilo v svoji zadnji septemberski številki. Toliko v naglici v vednost, da ne bo zmede. — Predsedstvo.

Učiteljsko ljubljansko okolice ima v soboto 24. t. m. v Ljubljani zaprisego. Kdor hoče čedovati pri »Novem svetu«, naj se tam pravočasno oglasi.

Vestnik meščanskih šol.

— **Ravnateljstvom meščanskih šol!** Članarino za UJU plačujte od sedaj dalje **okrajnim učiteljskim društvom!** Kar ste vplačali meni, nakažem UJU. Meni plačujte sedaj le članarino za društvo meščanskih učiteljev po 1 dinar mesečno, ampak to redno! Pavel Kunaver, blagajnik.

Iz Jugoslavije.

— **Drakonska naredba.** Doznali smo, da se ukinejo — v smislu člena 23. naredbe ministrskega sveta z dne 6. junija 1921, št. 68 Ur. l. — osebe in rodbinske dnevnice z dnem 1. julija 1921 vsem drž. uradnikom, ki so izza dne 1. januarja

1921, več kakor 6 mesecev na bolezenskem dopustu. Učitelji, ki so na bolezenskem dopustu in nastopijo z novim šolskim letom (15. septembra 1921.) službo, se bode odtegovalo preplačilo (1. julija do 14. septembra 1921.) od tekočih dnevnic, onim pa, ki ostanejo še nadalje na bolezenskem dopustu, v primeru obrokeh od plače. 1. oktobra dobe bolniki le golo plačo z odtegljajem preplačila. Kako bodo mogli živeti s temi prejemki težko bolni — je vprašanje. Vsekakor pretežak socialni udarec in je to kruta odredba, ki bo uničila najbolj prizadete družine, če se pravočasno ne prepreči nje izvršitve.

— **Imenovanje v ministrstvu Prosvete.** Za referenta v ministrstvu Prosvete je bil imenovan tov. Jov. P. Jovanović. Njegovo imenovanje pozdravljamo z zaščedenjem, ker ima tov. Jovanović mnogo zaslug za naš stan, šolo in našo organizacijo. Naša javnost ima tov. Jovanoviča v dobrem spominu še izza časa odkritja Prešernovega spomenika, kajti tedaj že je prispel tov. Jovanović v Ljubljano v misli našega jugoslovanskega stanovskega zbližanja in je že tedaj polagal temelje našemu zbližanju. Njegova iniciativa je bila potem potovanje naših stanovskih voditeljev v Beograd, kjer so manifestirali za naše kulturno zbližanje. Ob prevratu je tov. Jovanović deloval takoj na ujedinenje našega stanu in je sodeloval na pripravah Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva. Zavzel se je za odobrenje pravil UJU po našem osnutku. Posebno se je interesiral za vprašanje šolskega zakona in je bil eden prvih, ki je polagal mnogo pozornosti na osnutek šolskega zakona, ki ga je izdelalo slovensko učiteljsko. Tov. Jovanović je dobro več šolskega jezika in se z vso vneimo zanima za naše razmere ter je prijatelj naših zahtev in stremilj tudi na svojem uradnem mestu v ministrstvu; on je konzul slovenskega učiteljstva v Beogradu, zato vemo, da govorimo v imenu vsega učiteljstva, če pozdravljamo javno njegovo imenovanje in mu čestitamo!

— **Zastopniki UJU — poverjeništvu Ljubljana** so v ponedeljek 19. t. m. bili srečeti pri pokrajinskem namestniku, ministru Ivanu Hribarju in so mu izrekli ob priliki 70 letnice čestitke v imenu učiteljstva. Pokrajinski namestnik se je izjavil, da je vedno polagal veliko važnost na učiteljski stan, tudi v preteklosti, a žal se zaradi tedanjih razmer ni dalo mnogo storiti za učiteljsko, veseli ga pa, da je v Jugoslaviji doseglo učiteljsvo svoje zahteve.

— **Pripravljanje uradniške pragmatike.** Minister za konstituantno in izenačenje zakonov Tričović je na podlagi členov 106 in 136 ustave sestavil komisijo, katere naloga bo, da bo izdelala zakonski načrt o civilnih državnih uradnikih. Za članke te komisije so imenovani kasacijski sodnik Vasa Petrovič, načelnik ministrstva za konstituantno Andrej Dimič in načelnik finančnega ministrstva Milorad Vasović.

— **V zadnjem času prihajajo na strokovno tajništvo UJU številna vprašanja** glede nakazovanja in izplačevanja povise. Na pristojnem mestu smo dobili tozadevna sledeča pojasnila: Dekret viš. šol. sveta z dne 15. februarja 1920 o prevodu na dinarske plače — v smislu § 33 zakona z dne 23. julija 1919., št. 643 Ur. l. — določa v zadnjem odstavku, kdaj dospje prihodnja povišica v izplačilo. Izvrtnik tega dekreta so dobili učitelji, prepis pa pristojni okraj. šol. sveti. Nekateri učitelji so dobili posebne dekrete, v katerih jim je bila priznana službena doba in je bil označen čas, ko jim dospje prihodnja povišica. Okraj. šol. sveti pošljejo v. š. sv. do 5. dne vsakega meseca seznam onih učiteljev, katerim dospo v izplačilo povise. Še 1. dne prihodnjega meseca N. pr. okr. š. sv. v L. je poslal 3. septembra 1921 seznam učiteljev, katerim gredo povise. 1. oktobra 1921. Povise se nakažejo toraj izza 1. oktobra 1921: prvi povisek na plači pa dobe prizadeti učitelji s plačo za november, ker se prva dvanaestina poviška (t. j. oktoberska) odtegne kot taksa (prej 10% taksa). Dekreti o nakazilu povise se ne izdajajo.

— **Kmetijski izletniki v Srbijo** so poslali na uredništvo pozdrav iz Niša sledeče vsebine: Naš izlet se je izpremenil v triumfalen pohod, navdušene manifestacije za sponoljenje ujedinenja. Enako potovanje treba da priredi tudi učiteljsvo; osramočen se bodo vrnili oni, ki sodiijo kulturno stopnjo bratov Srbov po germanskih opisih.

— **Klerikalci preklicujejo in popravljajo svoje laži.** »Slovenec« z dne 16. septembra št. 210 prinaša sledeč popravek: Korupcija v višjem šolskem svetu. Noticia priobčena pod tem naslovom, ni točna. Ga. Megušarjeva iz Podzemlja ni bila